DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS–TUESDAY, GRUODŽIO–DECEMBER 4, 2018 • Vol. CIX NR. 144 Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 12-03–2018

ŠIAME NUMERYJE:

D. Kuolys: „Blogai nuo Lietuvos visai atitolti" – 3 psl.

Atsisveikiname su Prezidentu G. H. W. Bush – 11 psl.

DRAUGAS

Mano laikraštis nuolatinis, patikimas, mus rišantis.

Nuvilnijo Kalėdinės mugės šurmulys

Prie „Draugo" stalo galima buvo pasirinkti įdomių knygų. Benui Laurynui labiausiai patiko knygutė „Aš kitoks". A. Kižytės nuotraukos

Pasisekimą turėjo Vilmos Kava (d.) romanas „Aš tau sakau".

Rūtai Raudys (k.) pirkėjų netrūko – Rūta Žilevičienė išsirinko labai „draugiškus" marškinėlius.

ŽIVILĖ GURAUSKIENĖ

Pasaulio lietuvių centre (PLC) Lemonte gruodžio 1–2 dienomis, kaip ir kasmet, šurmuliavo Kalėdinė mugė, subūrusi lietuvius pabendrauti ir pabūti drauge, nusipirkti dovanėlių ar įsigyti puošmeną savo namams laukiant šv. Kalėdų stebuklo.

„Esame maloniai nustebinti, – sakė PLC Renginių ir specialiųjų projektų koordinatorė Elytė Rėklaitis, – kad dargana ir lietingas oras nesutrukdė renginiui. Šiemet sulaukėme ypač daug ir prekiautojų, ir lankytojų. Jau 7-erius metus iš eilės PLC rengiame Kalėdinę mugę, kartu su kitais darbuotojais ir savanoriais šventiškai puošiame sales, priimame prekiautojus ir svečius. Man malonu bendrauti su prekiautojais, ypač tais, kurie dalyvauja mugėje nuo pat pradžių. Visiems esu dėkinga už nuoširdų bendravimą."

Elytė Rėklaitis atkreipė dėmesį į tai, kad šiais metais visi norintieji netilpo vienoje salėje. Banys šeimos vardo salėje šiemet prekybai buvo parengti 7 stalai, vaišes siūlė „Kunigaikščių užeiga". Ritos M. Riškus sporto salėje prekybai buvo parengti net 77 stalai, dar 2 – vestibiulyje.

– 5 psl.

„Tikslas – Amerika"

lietuviški židiniai Vidurio Vakaruose

Lapkričio pabaigoje paskelbtas papildytas lietuviško paveldo JAV žemėlapis „Tikslas – Amerika", (http://www.tikslasamerika.lt). Jau praėjusiais metais šiame žemėlapyje pažymėtos 330 lietuviškos vietos JAV Rytų pakrantėje, o šiemet prie jų prisijungė 222 lietuviško paveldo objektai Vidurio Vakaruose – lietuvių bažnyčios, kapinės, klubai, žymių lietuvių kapai, paminklai lietuviams ir kita

Kaip ir praėjusiais metais, taip ir šiemet projekto autoriai Augustinas Žemaitis ir Aistė Žemaitienė patys aplankė kiekvieną pažymėtą vietą, ją nufotografavo ir susitiko su tų vietų istoriją žinančiais vietos lietuviais (iš viso ~300 žmonių).

– 9 psl.

Išmintingas raitelis, plaukdamas per upę, arklio nekeičia – *Abraham Lincoln*

Budinti tema

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

Jau nebesistebime, kad kas kelintas straipsnis lietuviškoje žiniasklaidoje yra apie nesibaigiančias rusų provokacijas. Tai tapo savotiška budinčia tema. Atrodo, kad Kremlius to ir siekia – būti dėmesio centre, neleisti savęs užmiršti, priversti skaitytis ir palaikyti baimės atmosferą. Ypač neleisti atsipalaiduoti kaimynams. Naujausias Rusijos išpuolis, privertęs suklusti pasaulį – Ukrainos laivų Kerčės sąsiauryje (Juodojoje jūroje) taranavimas, dėl ko su Rusijos prezidentu Vladimiru Putinu viršūnių susitikime nepasisveikino JAV prezidentas Donald Trump, o Lietuvos prezidentė pažadėjo nepalikti draugiškos kaimynės Ukrainos likimo valiai.

Aliarmo signalas

Kitą dieną po Rusijos išpuolio prieš Ukrainos laivus iš Danijos grįžo ten uždarbiavęs mūsų kaimyno sūnus Andrius. Kai nuėjau pasveikinti grįžusį, radau jį sukrėstą, nes ką tik telefone buvo gavęs aliarmo žinutę su grėsmingai pulsuojančiu raudonu trikampiu ir tekstu: „Karinė padėtis. Gruodžio 1–2 d. būti pasiruošus". Vaikinas yra tarnavęs kariuomenėje ir dabar laikomas rezerve. Todėl telefoninė žinutė sudrebino žemę po jo kojomis. Jo vaizduotė ėmė piešti per televizorių matytus karo vaizdus...

Išgirdusi susijaudinusio vaikino pasakojimą, sunerimau ir aš. Nejaugi Rusija grasina ir Lietuvai? Nejaugi padėtis tokia rimta? Kas dar įvyko be to, ką mes skaitėme ir girdėjome žiniasklaidoje? Mes taip toli nuo vaikų... Gal ir abu sūnūs Vilniuje gavo tokius pranešimus?

Diena praėjo nerimastingai, nors nei internetinė žiniasklaida, nei televizijos apie kokią nors karo padėtį ar karinę parengtį nieko nepranešė. Valdžia nenori panikos, – nusprendėm, todėl rezervo vyrus renka tyliai. Andrius skambino savo pažįstamiems, kurie kartu tarnavo kariuomenėje, bet tie nieko nežinojo ir jokių kvietimų nebuvo gavę. Mes skambinom savo pažįstamiems miestelyje – tie irgi nieko nežinojo. Apie aliarmo pranešimą papasakojau bičiulei. Ji ėmė piktintis mūsų prezidente – čia ji kalčiausia – ji pažadėjo padėti Ukrainai. „Ką mes, tokie maži, galim, kam mums kištis, kam lįsti į ugnį savo noru?!" Bandžiau aiškinti, kad dar mažesnė už Lietuvą Islandija pirmoji pripažino mūsų atkurtos valstybės nepriklausomybę ir taip parodė pavyzdį didelėms valstybėms. Mums tai buvo labai svarbu. Jeigu ne Amerikos politinė parama visus Lietuvos okupacijos dešimtmečius, jeigu ne jos okupacijos nepripažinimas, jeigu būtume likę vieni ir nežinomi, vargu ar būtume galėję atkurti valstybę ir išsivaduoti iš rusų. „Na, jeigu palaikyti morališkai, politiškai, tai tada žinoma, – sutiko bičiulė. – Bet siųsti savo kareivius kariauti Ukrainoje – tai jau ne". Mat ji žinią apie „karo parengtį" suprato kaip Lietuvos karių siuntimą į Ukrainą karui su Rusija.

Vakare vyras internete rado Vaido Saldžiūno, „Delfi.lt" korespondento gynybos temomis, straipsnį, kuriame jis teigė, kad agresyvi Putino politika pagaliau suvienijo Lietuvą ir Lenkiją, kurių santykiai ir istoriniais, ir šiais laikais buvo permainingi. Be kita ko jis rašė: „Lenkijoje taip pat netrūko melagingų naujienų atakų. Pavyzdžiui, po praėjusią savaitę Juodojoje jūroje kilusio incidento, kai rusų laivas apšaudė ukrainiečių laivus šalia rusų okupuoto Kerčės sąsiaurio ir Ukraina paskelbė apie karo padėties įvedimą, Lenkijoje tūkstančiai žmonių gavo SMS žinutes, kuriose lenkai raginami prisistatyti į karinius komisariatus – esą mobilizacija skelbiama ir Lenkijoje. Tačiau tokią paniką kurstančią žinutę greitai demaskavo šalies Gynybos ministerija, o tyrimo ėmėsi ir policija".

Ačiū Dievui – apsidžiaugėm – tikriausiai ir žinutė mūsų kaimynui tebuvo rusų provokacija, norint sukelti paniką. Karo nebus. Kadangi ir kitą dieną Lietuvos žiniasklaida nepranešė apie kokią nors pavojingą politinę situaciją, tai ir visai apsiraminom. Tik kodėl niekur nekalbama, kad tokių aliarmo žinučių vyrai gavo ir Lietuvoje? Kodėl mūsų kaimynas gavo, o daugiau Lietuvoje niekas negavo? Jeigu būtų gavę, šiais interneto laikais eteris jau skambėtų. Ir tada aš prisiminiau, kad Andrius pasakojo, jog Danijoje daržininkystės darbus jis dirbo lenkų brigadoje. Matyt, jis atsidūrė tame pat provokacijos prieš lenkus projekte. Tik kilo klausimas – o kokiu būdu rusai galėjo gauti Andriaus gyvenamosios vietos adresą, nes po aliarmo žinia neva pasirašė Pakruojo rajono Lietuvoje, kur yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, savivaldybė?

Viena aišku, kad Rusija į provokacijas prieš kaimynus meta didžiules lėšas ir didžiules pajėgas. Ir tai iliustruoja komentarai internetiniuose Lietuvos laikraščiuose (jau nekalbant apie įsilaužimus į valstybinių institucijų ar redakcijų kompiuterius) – po kiekvienu tekstu apie Rusiją pasipila Rusijos poziciją teisinantys ir giriantys, Lietuvą ir lietuvius niekinantys ar pašiepiantys komentarai – dešimtimis. Ir kažką tai veikia. Bent jau šį kartą rusai, pasiuntę aliarmo signalą į mūsų kaimą, savo tikslą pasiekė – sukėlė nemažai nerimo. O jeigu tokias žinutes būtų gavę daugelis apylinkės vyrų? Kokia panika būtų kilusi.

Ypač skaudi rusų propagandai yra Lietuvos partizanų tema. Kai Lietuvoje buvo rasti partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago palaikai ir buvo dar kartą paviešinti faktai apie žiaurius kankinimus, kuriuos taikė jam sovietinis KGB, pastebimai suaktyvėjo ir rusiškieji „troliai", kurie vėl įvairiausiais būdais koneveikė partizanus ir platino išgalvotus arba kartojo sovietinėje dokumentikoje skelbtus melagingus faktus. Eilinė serija antipropagandos, kad Lietuvoje vėl šlovinami „teroristai", pasipylė ir pasirodžius naujausiai istoriko dr. Arvydo Anušausko knygai „Aš esu Vanagas". Buvo netgi oficialių Rusijos pareigūnų pareiškimų. Žinoma, tai pirmiausia taikoma savai publikai – norima palaikyti rusų visuomenės nuomonę apie teisingą Stalino politiką okupuotuose Baltijos kraštuose ir neva tų tautų „išvadavimą". Greičiausiai ir Lietuvoje pakanka tokių, kuriems reikia tokios propagandos – kad jie nepasijustų čia vieniši su savo neapykanta išsivadavusiai Lietuvai. O internetiniai komentarai rodo, kad melagingus paskvilius rašo ne tik „troliai" iš Sankt Peterburgo, bet ir Lietuvos realijas gerai žinantys vietiniai, sugebantys istorinius faktus reikiamai apdoroti. Ir greičiausiai jie tai daro ne už gražias akis, o už pinigus. Ir ne už mažus, nes daug kuo rizikuoja.

Karinė parengtis

Karinė parengtis ir Lietuvoje, ir kaimyninėse šalyse vis dėlto vyksta. Neseniai Norvegijoje vyko NATO karinės pratybos „Trišakė jungtis" (angl. Trident Juncture), kur priešas buvo numanomas, nors neįvardintas. Atkurtos Lietuvos kariuomenės 100-mečio proga Vilniuje vykęs didžiausias per nepriklausomybės metus karinis paradas irgi tam tikra prasme buvo Lietuvos pareiškimas, kad mes budime, kad esame pasiruošę ginti savo šalį. Rusija labai pakeitė savo kaimynų gyvenimą. Taip pat ir kaimyninėje Lenkijoje, kuri yra ne mažesnis taikinys Rusijos propagandai negu Lietuva. Minėtasis žurnalistas Saldžiūnas rašo, kad Lenkijoje susirūpinimas saugumo padėtimi nuo 2014-ųjų, kai Rusija paskelbė Ukrainai karą, ne ką mažesnis, nei Lietuvoje. „Įspūdingais tempais vykdoma karinė reforma leido didinti tiek reguliariąsias šalies ginkluotąsias pajėgas, tiek įkurti savanoriškąsias pajėgas. Pavyzdžiui, simboliškai šių metų rugsėjo 17-ąją dieną, kai 1939 m. Josifas Stalinas prisijungė prie Adolfo Hitlerio surengtos invazijos į Lenkiją, Varšuva paskelbė atkurianti 18-ąją diviziją. Be to, Lenkijos gynybos ministras Mariuszas Blaszczakas pridūrė, kad būtent Suvalkų koridoriuje šalies pajėgos bus trigubinamos. Suvalkuose bus įkurtas naujas pulkas. Tai yra jau ne vienerius metus pajėgų šalies Rytuose stiprinimo dalis". Prie sienos su Rusijai priklausančia Kaliningrado sritimi, kur praėjusiais metais atkurtas 11-asis Rusijos armijos korpusas, Lenkija laiko visą 16-ąją Pomeranijos diviziją. Iš JAV Varšuva yra įsigijusi sparnuotųjų raketų JASSM, o 11-asis Mozūrijos artilerijos pulkas Vengoževe (Unguroje) jau perginkluotas moderniomis lenkiškomis savaeigėmis haubicomis „Krab", kurios gali taikytis į Černiachovske dislokuotą 152-ąją raketinę brigadą. Be to, Lenkijoje yra dislokuoti tūkstančiai JAV karių...

Užuot gerindami savo taikos meto gyvenimą, Rusijos kaimynai priversti vis daugiau investuoti į savo saugumą. Belieka viltis, kad Rusija pirmoji neatlakys ginklavimosi varžybų ir bankrutuos, kaip buvo Šaltojo karo atveju.

LAIŠKAI

KODĖL RAŠOMA TARSI ,,IŠ RANKOVĖS"?

Lapkričio 20 d. ,,Drauge", aprašydama naujai išleistą Lietuvos istorijos knygą (,,Ilgai lauktos knygos sutiktuvės", psl. 5), Laima Apanavičienė rašo, kad vienas iš tos knygos vertimo autorių, Vytautas Černius, buvo ,,...ilgalaikis Philadelphijos universiteto profesorius..." Pagal Wikipedia, Philadelphijos mieste ir apylinkėse yra 115 kolegijų ir universitetų. Rimtoje žiniasklaidoje reikėtų nurodyti, jog Vytautas Černius buvo Philadelphijoje esančio gerai žinomo Temple Universiteto profesorius.

Deja, lietuviškoje spaudoje toks atmestinas ir klaidinantis informacijos pateikimas yra dažnas reiškinys. Visi Amerikos universitetai turi savo specifinius pavadinimus ir griežtai reikalauja, kad jie būtų tiksliai ir teisingai įvardinti. Pvz., Indiana valstijos valstybinis universitetas yra Indiana University, ne University of Indiana. Philadelphijoje yra nedidelis universitetas, kuris vadinasi Philadelphijos Universitetas (Philadelphia University), bet prof. Černius ten nedėstė.

Atsakingi žurnalistai į tokias ,,smulkmenas" turėtų kreipti dėmesį ir žinias tiksliai skaitytojams pateikti. Tai, kas laikraštyje išspausdinama, lieka istorijai ir istorija negali būti *comme si*, *comme ća* – kaip papuolė.

Arvydas Barzdukas
Falls Church, VA

DRAUGAS
(USPS-161000)
THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532. Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284
Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.
Subscription Rates: $150.00.

GARBĖS PRENUMERATA **$250.00**
JAV – metams **$150.00** • 1/2 metų **$80.00** • 3 mėn. **$57.00**
Pirma klase – **$340.00** • kartą per savaitę **$240.00**
Į Kanadą – metams **$390.00** (USD) • 1/2 metų **$210.00** (USD) • 3 mėn.**$110.00** (USD)
Į Lietuvą paprastu paštu – metams **$120.00** • 1/2 metų **$66.00**
Internetinė prenumerata – metams **$99.00**

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA
JAV metams **$95.00** • 1/2 metų **$70.00** • 3 mėn. **$48.00**
Į Kanadą– metams **$150.00** (USD) • 1/2 metų **$120.00** (USD) • 3 mėn.**$75.00** (USD)
Į Lietuvą – metams **$70.00**

Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesiunčiame. ***„Draugo" prenumerata yra mokama iš anksto.***
Administracija dirba kasdien nuo 9:00 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.
Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija – skelbimai@draugas.org., administracija@draugas.org
Reklama – Audronė Kižytė, audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė – Ramunė Lapas vyr.redaktore@gmail.com
Redaktorė – Virginija Petrauskienė
Techninis redaktorius – Jonas Kuprys
Korektorė – Dalia Sokienė

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.
Straipsnių autorių nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

„Blogai nuo Lietuvos visai atitolti”

Lietuvos intelektualas, literatūros istorikas, dėstantis Vilniaus universitete, **Darius Kuolys** yra neblogai pažįstamas ir lietuviams šioje vandenyno pusėje. Jis ne kartą lankėsi Jungtinėse Amerikos Valstijose, skaitė paskaitas, susitiko su visuomene. Šiandien apie tėvynės ir Amerikos ryšius, Lietuvos mokyklą pasaulio kontekste bei gyvenimą šiapus ir anapus Atlanto su dr. D. Kuoliu kalbasi žurnalistas **Ramūnas Čičelis**.

Pradėkime pokalbį nuo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo laikų prisiminimų. Kokios buvo jausenos ir mintys, kai pirmąkart apsilankėte Amerikoje? Ar tuo metu galvojote, kad išsiveržėte iš vidinės ir išorinės „geležinės uždangos”? Prisimindamas pirmuosius filosofo Arvydo Šliogerio ir rašytojo Ričardo Gavelio įspūdžius iš kelionės per Atlantą, klausčiau, kuriai laikysenai buvo artimesnis Jūsų buvimas Jungtinėse Amerikos Valstijose: šliogeriškam pasibaisėjimui megapoliu ar gaveliškam džiaugsmui, geriant viskį Čikagos baruose?

Pirmąsyk į Ameriką skridau 1990-ųjų rudenį – jau iš laisvos Lietuvos. Vykau į Santaros-Šviesos suvažiavimą. Tai buvo džiugi kelionė. Ir ne dėl megapolių ar viskio barų, bet dėl žmonių, kuriuos iki tol pažinojau iš tekstų, pasakojimų, laiškų, o tada pirmąkart sutikau. Sukome vakarais ratus po akademinį Carlisle miestelį su Vytautu Kavoliu ir šnekučiavomės apie Lietuvą ir pasaulį. Su Liūtu Mockūnu ėjome per lietuviškus Čikagos barus. Washingtone su Romu ir Emilija Sakadolskiais, Vaiva Vėbraite planavome Amerikos lietuvių talką Lietuvos švietimui. Dar spėjau pasisvečiuoti pas Antaną Vaičiulaitį. New Yorke su Arūnu Čiuberkiu lankėme teatrus... Taip, pirmoji kelionė Amerikon buvo didelis atradimo džiaugsmas: atradau gyvą, kūrybingą kelių kartų Amerikos lietuvių pasaulį.

Buvote ir tebesate stipriai susijęs su Santaros-Šviesos judėjimu, kurio *spiritus movens* buvo Vytautas Kavolis. Ar, Jūsų nuomone, šis sambūris dabar Lietuvoje atlieka tą vaidmenį, dėl kurio ir buvo sumanytas: intelektualinės laisvės, liberalios minties ir lietuvio mąstymo pasauliniame kontekste bei daugelio kitų dabar turbūt jau tik nuostabą dėl praėjusių laikų keliančių ypatybių?

Taip, kartu su Vytautu Kavoliu dar 1993-iaisiais sutarėme Santaros-Šviesos kasmetines konferencijas rengti ir Lietuvoje. Nuo to laiko jos ir vyksta. Mano galva, tam tikrą savitą vaidmenį Santara-Šviesa iki šiol krašte atlieka. Ji buvo ir yra skirtingoms pažiūroms atviras laisvų žmonių forumas. Regis, vis aktualesnė šiandien tampa ir V. Kavolio puoselėta laisvų žmonių bendrystės, bičiulystės idėja. Pokolonijinėje visuomenėje, kuri vis neįveikia saviniekos sindromo, pasirodo svarbus ir jo žadintas rūpestis lietuvių kultūra, jos kūrybingumu. Tai, kad į Santaros-Šviesos suvažiavimus kasmet susirenka per tris šimtus dalyvių, sako, kad sambūris dar reikalingas.

Lietuvoje studentams dėstote filologijos, literatūros studijų, dalykus. Ką manote apie pirmuoju Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiu vykusį išeivijos ir tėvynės lietuvių literatūros susijungimą? Ką dabartinei Lietuvai duoda tai, kad jau ne vieną metų dekadą galime skaityti Antaną Škėmą, Henriką Radauską, Alfonsą Nyką-Niliūną, Kostą Ostrauską ir daugelį kitų nuostabių autorių, kurie didžiąją savo gyvenimo dalį buvo Amerikos lietuviai?

Toks susijungimas buvo neišvengiamas: išlaisvėjusi Lietuva tiesiog perėmė, sugėrė laisvėje išeivijos kurtus tekstus. Beje, per visą sovietmetį šie tekstai Lietuvos literatūrai, kultūrai buvo egzistenciškai svarbūs. Gyvo, bet tylaus, nedeklaruoto, ryšio tarp Lietuvos ir išeivijos būta visą laiką. Šiandien akivaizdu: Amerikos žemininkai veikė Justiną Marcinkevičių, Marcelijų Martinaitį, net ir Sigitą Gedą. Mus studijų metais pasiekdavo kai kurios „atšviestos”, iš rankų į rankas perduodamos išeivijos autorių knygos. Sovietijos saulėlydyje jau apsilankydavo Vilniaus universitete ir Rimvydas Šilbajoris, ir Violeta Kelertienė. Pamenu, kai 1988 metų pradžioje su draugais pradėjome projektuoti „Sietyno” žurnalą, sutarėme dėl programinės nuostatos: jungti Lietuvos ir išeivijos kūrybą, intelektualinę mintį.

Vis dėlto viešas, platus Lietuvos ir išeivijos kultūros bangų susiliejimas pirmaisiais laisvės metais – nuostabus istorinis nutikimas. Tai, kas atvirame pasaulyje lietuvių išeivių buvo išgyventa, patirta, įžvelgta, išsaugota, suprasta, sukurta, – visas didelis, unikalus tautos turtas – atsivėrė Lietuvos visuomenei. Išeivijos autorių knygos, perleistos didžiuliais tiražais, pateko ne tik į knygynus ir bibliotekas, bet ir į mokyklų programas, vadovėlius. Jaunoji lietuvių karta galėjo atrasti daugiašakės lietuvių literatūros visumą. Labai svarbios tuomet buvo ir sustiprėjusios asmeninės jungtys: Vytauto Kavolio, Algio Mickūno paskaitos Lietuvos universitetuose, Kazio Bradūno įsikūrimas Vilniuje, jaunųjų lietuvių menininkų piligrimystė New Yorkan pas Joną Meką, jaunųjų akademikų lituanistinės studijos Čikagoje pas Violetą Kelertienę.

Darius Kuolys Santaros-Šviesos suvažiavime. Dianos Vilytės nuotr.

Manau, kad ir šiandien Lietuvai išlieka nepaprastai aktualios ne tik išeivijos knygos, bet ir atvirame pasaulyje gyvenusios, kūrusios mūsų asmenybės – jų ieškojimai, laikysenos, apsisprendimai, įsipareigojimai, jų gyvenimų tekstai. Juk Lietuvos jaunimas iš dalies susiduria su panašiais iššūkiais, kaip ir jauni lietuviai Amerikoje po karo. Mūsų gimnazistams Marija Gimbutienė, Jonas Mekas, Vytautas Kavolis, Algirdas Julius Greimas savo gyvenimais liudija, kad įmanoma būti lietuvių kultūrai įsipareigojusiais pasaulio žmonėmis. Jie primena: išties laisvos Lietuvos nebus be laisvų, stiprių lietuvių.

Pastaruosius metus teko nemažai laiko praleisti prie mokyklinių vadovėlių – rūpėjo, kad Lietuvos mokykloje išeivijos autoriai užimtų deramą vietą. Su kolegomis mokytojais nustebome, kaip aktualiai ir dabar skamba Kazys Bradūnas, Henrikas Nagys, Algimantas Mackus, Alfonsas Nyka-Niliūnas, Liūnė Sutema, Julius Kaupas, Kostas Ostrauskas, Jonas Mekas, Antanas Maceina, Juozas Girnius.

Kartu vis pagalvoju, kad daug išeivijos tekstų taip ir liko Lietuvoje iki galo neperskaitytų, neperprastų. Štai, koks įdomus mums atsiskleidė A. J. Greimas iš naujausios Arūno Sverdiolo sudarytos knygos. Regis, per menkai į šiandienos dialogą mes įsitraukiame ir A. Maceinos religinę filosofiją, ir J. Girniaus egzistencializmą. O kiek daug mums galėtų pasakyti dėmesingiau prakalbintas paskutinis Antano Škėmos kūrinys – „Izaokas”...

Nuo pat Lietuvos nepriklausomybės aušros iki dabar dalyvaujate viešajame gyvenime ir kaip švietimo strategas bei mąstytojas. Ar nėra dabartiniame pasaulyje taip atsitikę, kad Lietuvos mokykla savo laisve ir kritinio mąstymo ugdymo laipsniu jau paradoksaliai atsilieka nuo liet. sekmadieninių mokyklų užsienyje?

Taip nėra, nes skiriasi šių mokyklų pobūdis. Lietuvos švietime veikė ir veikia skirtingos tendencijos. Turime neblogų mokyklų ir gerų mokytojų. Ir ne tik Vilniuje, bet ir miesteliuose. Vis dėlto apmaudu, kad dabartinė Lietuvos mokykla kiek nutolo nuo pirmaisiais nepriklausomybės metais turėtos mokyklos, kaip stiprias, laisvas asmenybes auginančios savarankiškos bendruomenės, vizijos. Vis mažiau pasitikėjimo ir kūrybingo bendradarbiavimo, vis daugiau technokratinio administravimo. Vis mažiau tarimosi dėl bendrų švietimo tikslų, uždavinių, vis daugiau dėmesio formalumams, detalėms, kontrolei, Europos Sąjungos pinigų „įsisavinimui”. Manau, kad Lietuvos švietimui ir mokslui seniai reikia intelektualų sukilimo. Bet pokolonijinių lietuvių kantrybė, regis, beribė.

Dažnas mūsų laikų Lietuvos jaunesnis žmogus svajoja apie New Yorką kaip politinės, ekonominės ir kitokios galios centrą, į kurį labai norėtųsi patekti. Ką patartumėte tokiam jaunuoliui, kurį svaigina galimybių miestas ir šalis – New Yorkas ir Jungtinės Amerikos Valstijos? Ar tikrai prasmingas gyvenimas įmanomas tik išvykus iš Lietuvos? Ką manote apie mažuosius pasaulio centrus, kuriais net ir Lietuvoje gali tapti bet kuris nedidelis miestelis, jei tik ten pakanka kūrybinės ugnelės?

Jei yra galimybių po pasaulį jaunam pakeliauti, New Yorke ir kituose megapoliuse pabuvoti, reikia tai daryti. Jaunam svarbu pažinti pasaulį. Kartais, iš tėvynės iškeliavęs, pajunti ir supranti, ką ji tau išties reiškia. Tik vargu ar būtų gerai per ilgai užsibūti. Blogai nuo Lietuvos ir jos reikalų visai atitolti, netekti ryšio.

Taip, pokolonijinėje visuomenėje dažnai galvojama, kad prasmė kuriama ne čia, sumautoje periferijoje, bet tolimame žėrinčiame centre: tik ten nukakę, galime atrasti ar susikurti prasmingą gyvenimą. O jei nelemta ten nukakti, tai bent čia savo tikrovę privalome susikonstruoti pagal įsivaizduojamo tobulo centro pavyzdį. Tokio galvojimo dar daug. Ir gyvename taip, kaip galvojame, kaip tą gyvenimą suprantame.

O norėtųsi, kad Lietuvos jaunimas mąstytų ir gyventų vis savarankiškiau, kad gebėtų kritiškai vertinti ne tik savo kraštą, bet ir tolimus centrus. Kad pamėgintų prasmės ieškoti, ją kurtis tėvynėje, čia „įsišaknydamas”. Bet daug įtaigiau apie tai Lietuvos jaunimui būtų galėję papasakoti jau išėję mano bičiuliai Romas Sakadolskis ir Vaiva Vėbraitė, gimę toli nuo tėvynės, bet sugrįžę į Lietuvą. Arba Kęstutis Girnius. Arba iš New Yorko pargrįžę ir Samantonių kaime prie Ukmergės vaikus, avis ir bites auginantys menininkai Arūnas Kulikauskas ir Oksana Judakova. Jeigu jų kas viešai paklaustų.

Pernai pasiūliau kolegoms į rašomą literatūros vadovėlį greta kitų Antikos tekstų įdėti ir tokius Plutarcho žodžius: „Aš gyvenu mažame mieste ir mielai čia būnu, kad jis nepasidarytų dar mažesnis. <...> Jeigu mums trūksta išminties ir mes gyvename ne kaip pridera, tai privalome kaltinti ne pasauliui nežinomą savo tėvynę, bet save pačius.”

Su Romu Sakadolskiu ir Jonu Kronkaičiu. Pauliaus Lileikio nuotr.

TELKINIAI

Jaunimo centras kviečia įdomiai leisti laiką

„Baltic Art" studijos savininkė Evelina Mayner ir jos tėvas Alfredas Sutkus prie sutvarkyto vitražo „Eglė, Žalčių karalienė" Jaunimo centro kavinėje. JC archyvo nuotraukos

Yra sakoma, kad nauja šluota gerai šluoja. Tą posakį galima taikyti ir organizacijoms, institutams bei kitoms valdymo institucijoms. Jaunimo centro Čikagoje pastarojo meto pokyčiai taip pat tą tiesą patvirtina. Pavasarį buvo išrinkta nauja Jaunimo centro taryba, kuri labai energingai ėmė kelti sau uždavinius ir sparčiai atlikinėti suplanuotus darbus. Šios tarybos nariai posėdžiauja, diskutuoja ir nagrinėja, kaip „atjauninti" visų mėgstamą Jaunimo centrą.

Senos medinės didžiosios salės ir mažosios salės durys buvo atnaujintos ir perdažytos. Sutvarkyti ventiliatoriai abiejose salėse (jie lubose vos laikėsi) ir pakeistos lemputės. Buvo įvesta geresnė ir pajėgesnė „Wi-Fi" sistema. Svarbiausias ir didžiausias darbas – buvo atnaujinti Jaunimo centro vitražai – prie didžiosios salės esantis „Angelas sargas" (dail. Bronė Jameikienė) ir kavinėje „Eglė, Žalčių karalienė" (dail. Ada Sutkuvienė). Naujas Jaunimo centro prižiūrėtojas, ukrainietis Romanas Bolizyuk, dažė, taisė ir remontavo vitražą prie didžiosios salės. „Baltic Arts Studio" savininkė Evelina Mayner ir jos tėvas Alfredas Sutkus sutiko pataisyti, suklijuoti, išvalyti 59 metus netvarkytą vitražą „Eglė, Žalčių karalienė". Kavinėje taip pat buvo pakeistos lemputės. Atnaujinti vitražai švyti, blizga ir puikiai atrodo. Daug kitų darbų atliko Čikagos lituanistinės mokyklos tėveliai ir kiti savanoriai. Yra dar numatyta ir kitų darbų, bet jie bus atliekami vėliau.

„Angelas sargas".

Naujoji Čiurlionio galerijos direktorė Viktorija Černičenko taip pat energingai imasi darbų. Ji kviečia menininkus, aktorius, muzikos atlikėjus, solistus – jų kūryba bus rodoma Jaunimo centre. Šiais metais Čiurlionio galerijai sukanka 60 metų. Jau nuo rugsėjo čia vyksta renginiai, meno pamokos ir parodos. Rugsėjo pradžioje Čiurlionio galerijos direktorė pakvietė į kūrybines pamokėles – atvirukų ir popierinių albumų kūrybos užsiėmimus. Spalio mėnesį galerijoje savo akvarelės parodą „Gyvenimas kaip Nemunas almės" eksponavo dailininkė ir rašytoja Violeta Žiedonytė. Po parodos atidarymo kavinėje vyko tautinė vakaronė su Kauno folkloro ansambliu „Žaisa", kuriame dalyvavo ir pati menininkė.

Čiurlionio galerija kartu su Lietuvių filatelijos draugija „Lietuva" skelbė konkursą vaikams ir moksleiviams „Mano Lietuva". Laimėtojų piešiniai bus išleisti pašto ženklais. Buvo suruoštas istorinis spektaklis ,,Šimtmečio moterys" su aktorėmis Neringa Bulotaite ir Jurga Kalvaityte. Padėkos dienos savaitgalio sekmadienį Čiurlionio galerija kartu su Audra Januškiene surengė dokumentinio filmo „Trys skrybėlės" peržiūrą. Renginyje dalyvavo ir filmo režisierė Ramunė Rakauskaitė. Tą popietę Čiurlionio galeriją užpildė įvairaus amžiaus žiūrovai. Daugiau tokių kūrėjų ir renginių!

Taip pat Jaunimo centre vyko mamų ir dukrų kūrybos pamokos. Jų metu visos mokėsi ir kūrė veltines apyrankes. Numatoma ir daugiau įdomių renginių.

Ir Čiurlionio galerija, ir Jaunimo centro kavinė yra labai tinkamos vietos Jūsų renginiams – krikštynoms, koncertams, knygų pristatymams, vakaronėms ir t.t. Dėl planuojamų renginių galite skambinti į Jaunimo centrą.

Naująją Jaunimo centro valdybą sudaro Antanas Rašymas (pirmininkas), Viktorija Šileika (iždininkė), Viktorija Černičenko (Čiurlionio galerijos direktorė), Mindaugas Bielskus, Kristina Lapienytė, Nelia Paulauskaitė, Daiva Petersonaitė, dr. Audrius Plioplys, Vida Rupšienė, Aušrelė Sakalaitė, Milda Šatienė ir dr. Robertas Vitas. Linkime jiems visiems ir kuo daugiau energijos ir noro dirbti Jaunimo centro labui ir gerovei. Tegul ir toliau nauja šluota taip gerai šluoja.

Paremkime Jaunimo centrą tapdami jo nariais, padėdami atlikti įvairius darbus (jų dar numatoma nemažai) ir ateidami į metinę Jaunimo centro vakarienę, kuri vyks gruodžio 9 d., sekmadienį, 1:30 val. p. p., Jaunimo centro didžiojoje salėje.

JC Tarybos inf.

Rež. Ramunė Rakauskaitė pristato savo dokumentinį filmą „Trys skrybėlės".

Kauno folkloro ansamblis „Žaisa" koncertuoja Jaunimo centro kavinėje.

E. Mayner ir A. Sutkus sudeda atnaujintą vitražą.

Nuvilnijo Kalėdinės mugės šurmulys

Dizaino istorikė Viktorija Kašubaitė-Matranga iš mugės negrįžta tuščiomis! R. Lapas nuotr.

Vida ir Egidijus Bagdonavičiai padeda išsirinkti Sworovski krištolo papuošalą Rūtai Garūnaitei Sula. A. Kižytės nuotr.

Atkelta iš 1 psl.

Paruošti sales Kalėdinei mugei apsiėmė 15 savanorių iš Sandburg High School, taip pat savanoriai iš Lietuvių Bendruomenės bei Lietuvių skautų sąjungos (LSS). Prekiautojus ir lankytojus džiugino muzikinė programa: kalėdines giesmes atliko Nicki Denofrio vadovaujamas choras, Lindos Veleckytės-Nussbaum vadovaujamas styginių instrumentų kvartetas atliko klasikinius kūrinius, Gloria Vaišnienė ir Jackie Isely atliko kalėdinius kūrinius fleita, o Dan Wilbur ir Elytė Rėklaitis – pianinu. Salėse vyko prekyba kalėdiniais žaisliukais, sveikatos priežiūros ir grožio priemonėmis, knygomis, juvelyrikos dirbiniais, įvairiais rankdarbiais: mezginiais, karpiniais, taip pat saldumynais ir kitais skanėstais.

Renginyje dalyvavo organizacijos, PLC laikančios savo antraisiais namais: ,,Žiburėlio" Montessori mokykla, Palaimintojo Jurgio Matulaičio misija, Čikagos ,,Mamų unija", LSS: Lituanicos tuntas, Nerijos tuntas, Aušros Vartų/Kernavės tuntas, ,,Saulutė", ,,Vaiko vartai į mokslą", Lietuvos Dukterų draugija (LDD), Vydūno jaunimo fondas, Liths Youth Soccer Club, o taip pat laikraštis ,,Draugas".

,,Šiais metais Kalėdinė mugė buvo išskirtinė, – užtikrino PLC vykdomasis direktorius Artūras Žilys – organizaciniu požiūriu labiausiai pavykusi. Didelį poveikį turėjo reklama, informacija apie mugę 'Facebook' socialiniame tinkle dalijosi ir lankytojai, ir patys prekiautojai. Kalėdinė prekyba išsiplėtė per kelias sales, šiemet sulaukėme daugiausiai ir prekautojų, ir svečių."

,,Kelionė truko bemaž šešias valandas, – sakė mugėje juvelyriniais dirbiniais iš įvairaus akmens ir gintaro prekiavę Rima ir Raimundas Adomavičiai, atvykę iš Clevelando (Ohio valstijos), – tačiau mums malonu, nes čia, Centre, visada jaučiamės tarsi mažoje Lietuvoje. Kasmet dalyvaujame Kalėdinėje mugėje, kur žmonės, kurie domisi mūsų dirbiniais, mus susiranda patys." Tam pritarė ir po renginio pakalbinta juvelyriniais dirbiniais prekiavusi Otilija Kasparaitienė. Pasak jos, kiekvienas dirbinys yra kitoks, nepakartojamas, turintis savo istoriją: ,,Tai meilės darbas, o PLC vykstančios Kalėdinės mugės – dar viena proga menininkams susitikti pabendrauti ir pasidalyti patirtimi."

,,Kalėdinėje mugėje dalyvauju su Nerijos tunto Jūrų skautėmis, – po mugės mintimis dalijosi Jūrų skaučių Nerijos tunto tuntininkė Taiyda Chiapetta. – Tai puiki proga ne tik bendrauti ir dalytis patirtimi, bet ir prekiauti savo rankdarbiais papildant

Prie Lietuvos vaikų globos būrelio ,,Saulute" stalo (iš k.): Indrė Tijūnėlienė, Marytė Černiūtė, Elena Ablingytė ir Aušra Saulienė. Dainos Siliūnienės nuotr.

Kazys Oželis siūlo paragauti ,,Wild Blossom Meadery & Winery" gaminamo midaus bei vyno. Iš k.: Raimonda Dehlinger, Marija Triukaitė ir Paul Triukas.

Prie ,,Kunigaikščių užeigos" rūkytų dešrų ir kumpių prekystalio nuolat driekėsi eilės. A. Kižytės nuotraukos

iždą skautų veiklai. Nuo spalio mėnesio grupelė vyresnių skaučių kas savaitę susiburia ir dirba kaip nykštukai. Vadovės, aukodamos priemones ir laiką, kuria įvairius darbelius. Esame labai dėkingos sesei Alei Namikienei, paaukojusiai mums parduoti savo nuostabius šiaudinukus. Po švenčių pradėsime ruoštis tradicinei skautų Kaziuko mugei."

,,Į Jungtines Amerikos Valstijas iš Lietuvos atvykau vos prieš kelias dienas, taigi pirmą kartą dalyvauju PLC organizuojamoje Kalėdinėje mugėje, – sakė karpinių meistrė tautodailininkė Joana Imbrasienė. – Labai malonu Centre pristatyti savo darbus, atsidurti pačiai šilčiausiai ir jautriausiai metų šventei besirengiančių žmonių šurmulyje. Atvykau surengti popieriaus karpinių parodą Lietuvių dailės muziejaus galerijoje 'Siela' ir PLC organizuojamoje mugėje pasiūlyti savo karpytų snaigių, paveikslų. Man ši viešnagė JAV pirma ir neįtikėtinai maloni. Nuostabu matyti tiek daug amatininkų, meistrų ir menininkų darbų, kurie tarsi švyti kūrėjų dvasios šviesa. Be galo jautru matyti tautinių juostų, lietuviškų mezginių, keramikos dirbinių. Man ypač brangios autentiškais lietuviškais raštais austos juostos, nes jas tebeaudžia mano aštuoniasdešimtmetė mama. Kai jas matau, neabejoju, kad esu ten, kur lietuvybė yra puoselėjama ir branginama.

TEATRŲ IR KONCERTŲ SALĖSE

Scenos iš P. Čaikovskio vienaveiksmės operos „Iolanta" pastatymo Chicago Opera Theater. Michael Brosilow nuotraukos

Karalius – nuogas!

Įspūdingas ir istorinis P. Čaikovskio „Iolantos" pastatymas COT

RAIMUNDAS MARIUS LAPAS

Nors didžiausius operos mėgėjų laurus „Vėjų mieste" nusiskina Lyric opera, jos jaunesnioji kuklioji sesuo – Chicago Opera Theater (COT) – tikrai verta ne ką mažesnio melomanų dėmesio. Šį sezoną pirmasis teatro pastatymas buvo Piotro Čaikovskio „Iolanta" – jo paskutinioji, vienuoliktoji opera, kurios premjera vyko kartu su baletu „Spragtukas" 1892 m. Sankt Peterburgo Mariinsky teatro scenoje.

18 mėnesių intensyvaus kūrybinio pasiruošimo, ir štai šį lapkritį senojo „Studebaker" teatro scenoje pagaliau pasikartojo stebuklas. Čikagai jo laukti reikėjo 126 metus! Neįtikėtina, bet opera „Iolanta" po jos premjeros Sankt Peterburge iki šiol į Čikagą nebuvo atkeliavusi. Bravo išradingajai COT komandai – ypač jos meno vadovei, tarptautiniu mastu pripažintai dirigentei Lidiyai Yankovskajai, kuri su batutu rankose debiutavo savo naujausiame poste. Žinomas režisierius Paul Curran (kurį puikiai atsimename iš Santa Fe bei Lyric operos pastatymų) puikiai išnarpliojo šią meilės istoriją. Pažymėtina ir tai, kad beveik visi atlikėjai buvo vietiniai, čikagiečiai, įskaitant sopraną Katherine Weber Iolantos vaidmenyje. Be abejo, scenoje visus „nušlavė" rusas bosas Mikhail Svetlov – gal kitaip ir negalėjo būti? Dar pastatymo išvakarėse Yankovskaja pareiškė, jog ji laiminga, turėdama galimybę Tėvynės garsus perkelti į savo naujuosius namus, ir tokiu būdu sukurti precedentą. Gaila, kad taip ilgai reikėjo laukti „Iolantos" Čikagoje, nors, kaip sakoma, geriau vėliau negu niekada! Šis 85 minučių vienaveiksmis Čaikovskio perliukas mums buvo neįkainojama dovana.

John Irvin (Vaudemont) ir Katherine Weber (Iolanta)

Operos siužetas pasakoja uždarame sode gyvenančios gražios, bet aklos princesės praregėjimo istoriją. Kadaise šios operos pastatymuose viskas – nuo scenografijos iki atlikimo – kūrė pasakišką atmosferą. Tarybiniais laikais opera nukentėjo nuo cenzorių rankos – iš kūrinio išmesti tokie žodžiai kaip „Dievas", „Aukščiausiasis" ir pakeisti „gamta", „likimas". Tuomet opera tapo pasakaite vaikams – viduramžiai, Prancūzija, paslaptingame sode gyvenanti princesė. Čia reikėtų taipogi prisiminti, jog pats Čaikovskis buvo giliai religingas, tad šia opera jis bandė atsiprašyti už visas per gyvenimą padarytas nuodėmes, apsivalyti. Muzika nediktuoja režisūrinių sprendimų; iš tikrųjų čia viskas „apversta" tarsi veidrodžio atspindyje: Iolantos vidinis regėjimas yra tikras, visi kiti – akli.

Ši opera – tai alegorinis pasakojimas apie Dievo paieškas savyje ir supančiame pasaulyje. Kukli scenografija pabrėžia herojės išskirtinumą, jos pasaulio suvokimo savybes. Aplinkinių siekis „pagydyti" Iolantą, priversti ją praregėti iš tiesų tėra noras sumenkinti jos dvasingumą ir paversti ją masės dalimi. COT pastatymas – simbolinis kūrinys, kupinas užuominų ir nuojautų, tarsi koks vidinis trileris.

Iolantos vaidmenį nepriekaištingai atliko Katherine Weber. Ilgus, melodingus pasažus sopranas dainavo tikrai su giliu muzikalumu, sakyčiau, aistringai. Iolantos meilės riteris Vaudemont (tenoras John Irvin) savo intensyviu dainavimu nė kiek neatsiliko. Man tai buvo muzikinė puota sielai. Nors kartais ir kovodamas su žemutiniu registru, rusas bosas Mikhail Svetlov sukūrė gan įtikimą Karaliaus René (Iolantos tėvo) vaidmenį. Jo atlikta arija „Господь мой, если грешен я" („Mano valdove, jei aš esu nusidėjęs") tapo šio COT pastatymo pagrindine puošmena, ištirpdžiusia ne vieno to spektaklio žiūrovo širdį. Baritonas Christopher Magiera bravūriškai atliko Robert vaidmenį (net sunku patikėti, kad jis galėtų būti Iolantos sužadėtiniu). Bosas baritonas Bill Murray vaizdžiai kūrė gydytoją Ibn-Hakia. Mecosoprano Emma Ritter atliekama Marta (Iolantos slaugytoja) buvo dar viena šio pastatymo puošmena. Puiki Alan Muraoka scenografija, kaip ir Jenny Mannis sukurti rūbai bei Driscoll Otto apšvietimas.

Dirigentė Lidiya Yankovskaya

Gal aš per daug liaupsinu šį COT pastatymą, tačiau kai tokie reti pasaulinio lygio šedevrai tarsi meteoras nutūpia Čikagos padangėje, verta tokiam veikalui pažerti ypatingų pagyrų. Ir – atkreipti dėmesį į patį COT, kuris ne menkesnis (o kartais dar išradingesnis) už daug ryškiau rampos spindulių apšviestą Lyric. Įsitikinkite patys! Šį sezoną mūsų laukia dar dvi premjeros. 2019 m. vasario 16, 21 ir 24 d. „Studebaker" scenoje girdėsime „The Scarlet ibis" (muzika Stefan Weisman, libretas David Cote), o balandžio 25 ir 28 d. COT grįžta į savo seną buveinę Harris Theater for Music and Dance su „Moby-Dick" (muzika Jake Heggie, libretas Gene Scheer).

Daugiau apie COT sužinosite apsilankę teatro svetainėje: www.chicagooperatheater.org

Bill McMurray (Ibn-Hakia) ir Mikhail Svetlov (Karalius René).

Šv. Kalėdų ir Naujųjų 2019-ųjų metų proga padovanok sau ir kitam 110-ąjį Gimtadienį švenčiantį DRAUGĄ!

Laikraščio jubiliejaus proga siūlome ypatingą kainą:

Naujiems prenumeratoriams – 110 dol.

Internetinė laida – 99 dol.

Padėk gyvuoti ilgiausiai pasaulyje leidžiamam lietuviškam laikraščiui!

Remk skaitydamas – www.draugas.org

Remk pirkdamas – smile.amazon.com
(paramos gavėjas – Draugas Foundation)

Remk skleisdamas žinią – užsisakyk nemokamą naujienlaiškį svetainėje www.draugas.org

Remk draugaudamas – Facebook paskyra Draugas

4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629,
tel. 773-585-9500

www.draugas.org

Pasivaikščiojimas po diplomatinį Kauną

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Šiais metais minint atkurtos Lietuvos 100-ąsias metines, neretai atsigręžiama į reikšmingiausius, svarbiausius ir įdomiausius įvykius. Didžiulį vaidmenį šalies istorijoje suvaidino diplomatija, o nepriklausomos Lietuvos diplomatijai šiemet lapkričio 7 dieną taip pat sukako šimtas metų – būtent 1918-ųjų lapkričio 7-ąją buvo įkurta Lietuvos užsienio reikalų ministerija ir Augustinas Voldemaras paskirtas pirmuoju užsienio reikalų ministru.

Šiame name dirbo Amerikos diplomatai Kaune. A. Vaškevičiaus nuotraukos

Kaunas tampa diplomatiniu miestu

Beveik du dešimtmečius buvęs svarbiausias Lietuvos miestas, Kaunas tapo ir diplomatiniu miestu, kuriame rinkdavosi kitų šalių aukšto rango pareigūnai bei ambasadoriai, atstovaujantys savo šalims. Norint geriau pažinti tą 1919–1940 metų laikotarpį, verta pakeliauti per neretai ambasadų gatve vadinamą dabartinę V. Putvinskio gatvę, iki 1931 m. besivadinusią Kalnų gatve. Būtent čia veikė daugiausia įvairių šalių diplomatinių atstovybių ir ambasadų, nors jų būta ir aplinkinėse gatvėse bei kitur Kauno senamiestyje.

Atminimo lentelė ant Kauno burmistrui J. Vileišiui priklausiusio namo.

Nors Nepriklausomybės Aktas buvo pasirašytas ir paskelbtas Vilniuje – istorinėje Lietuvos sostinėje, tačiau istorija taip lėmė, kad besikuriančios Lietuvos valstybės institucijos 1919 m. sausio pirmosiomis dienomis persikėlė į Kauną ir Kaunas tapo laikinąja šalies sostine. Būtent Kaune buvo išrinktas pirmasis Lietuvos valstybės prezidentas, čia susirinko Steigiamasis Seimas, deklaravęs valstybės valdymo formą – demokratinę Respubliką.

Jau netrukus Laikinoji sostinė tapo ir šalies administraciniu, kultūros, pramonės, prekybos centru. Šiame mieste kūrėsi įvairių organizacijų centrinės būstinės, veikė svarbiausios šalies institucijos, tarp jų ir Lietuvos Respublikos Užsienio reikalų ministerija, kuriai teko svarbus uždavinys užmegzti diplomatinius santykius su užsienio valstybėmis bei atstovauti Lietuvai tarptautinėje arenoje.

Kaune pamažu pradėjo kurtis diplomatinės atstovybės. Pirmiausia Kaune apsilankė didžiųjų valstybių – Jungtinių Amerikos Valstijų, Prancūzijos, Didžiosios Britanijos diplomatinės misijos, o po kurio laiko įsikūrė šių ir kitų šalių nuolatinės pasiuntinybės bei konsulatai. Yra žinomas faktas, kad jau 1939 metais Kaune savo atstovybes turėjo 22 užsienio valstybės.

Mieste diplomatams trūko tinkamų pastatų

Pirmieji užsienio valstybių atstovai susidūrė su buitinėmis problemomis – mieste nebuvo tinkamų patalpų jų darbui ir gyvenimui, todėl diplomatinės atstovybės dažnai keldavosi iš vieno pastato į kitą, diplomatams būdavo išnuomojami butai. Būtent dėl to atskirų pastatų, kur veikė užsienio šalių diplomatai nėra daug, ir tik vienintelei Vatikano nunciatūrai buvo specialiai statomas architekto Vytauto Landsbergio-Žemkalnio suprojektuotas pastatas, į kurį Šventojo Sosto Vatikane diplomatai dėl prasidėjusios Lietuvos okupacijos taip ir nespėjo įsikelti.

Laikinojoje sostinėje buvo priimti svarbūs užsienio politikos sprendimai. Kaune formavosi modernioji Lietuvos diplomatija, kuri visą tą laiką išlaikė Lietuvos valstybingumą ne tik lietuvių širdyse, bet ir tarptautinėje teisėje, kai Lietuva patyrė XX amžiaus okupacijas. Didžiojoje Britanijoje, JAV, prie Šv. Sosto veikusių Lietuvos atstovybių ar kitose šalyse įsikūrusių konsulatų dėka Lietuvos Užsienio reikalų ministerija skaičiuoja nepertrauktos veiklos metus nuo 1918-ųjų.

Diplomatinis korpusas Kaune oficialius diplomatinius santykius palaikė su Lietuvos Užsienio reikalų ministerija, o per ją – su kitomis valstybės institucijomis. Lietuvai paskirtas nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras skiriamuosius raštus iškilmingos ceremonijos metu įteikdavo valstybės vadovui Prezidento rūmuose, konsulai – užsienio reikalų ministrui, ministerijoje. Vėliau diplomatai prisistatydavo Kaune rezidavusiam užsienio valstybių diplomatiniam korpusui. Kaune rezidavo įvairaus rango diplomatiniai atstovai nuo nepaprastųjų ir įgaliotųjų ministrų iki garbės konsulų. Pagal tų laikų diplomatinę praktiką ambasadorių titulais galėjo vadintis tik didžiųjų valstybių atstovai.

1919–1940 m. diplomatinis korpusas tapo neatsiejama miesto kultūros dalimi, jis netgi vadintas valstybe valstybėje. Diplomatai skleidė saloninio bendravimo kultūrą, o per ją sujungė išskirtinę ir įdomią Kauno miesto visuomenės dalį: politikus, profesorius, muzikus, atlikėjus, žurnalistus, visuomenės veikėjus, išskirtinis dėmesys teko Užsienio reikalų ministerijos tarnautojams.

Šalies Užsienio reikalų ministerija 1922–1935 metais veikė pastate S. Daukanto gatvėje 25, kur dabar yra Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus. 2014 m. lapkričio 7 dieną, minint šalies diplomatijos sukaktį, ant šio pastato atidengta atminimo lenta. Čia 1994 m. įsikūrė ir VDU Lietuvių išeivijos institutas.

JAV diplomatai – Kauno burmistro name

Toje pačioje V. Putvinskio gatvėje, dabartiniame 68, o buvusiame 24 name veikė ir JAV konsulatas bei pasiuntinybė. Tai 1930 m. pastatytas, tikėtina Petro Gordevičiaus suprojektuotas ir teisininkui, 1918 m. Vasario 16-osios Akto signatarui, Kauno miesto burmistrui Jonui Vileišiui priklausęs namas, kuris dalį pastato išnuomojo Amerikos diplomatams. JAV konsulatas ir pasiuntinybė čia veikė nuo 1930 m. gegužės 31 dienos ir buvo likviduota 1940 m. rugsėjo 5 d. Dabar ant šio namo yra atminimo lentelė, primenanti, kad čia rezidavo JAV diplomatai.

JAV Lietuvos vyriausybę *de facto* ir *de jure* pripažino 1922 m. liepos 28 d. Kaune veikė JAV konsulatas, o nuo 1930 m. gegužės 31 d. ir pasiuntinybė. Pasiuntinybė buvo likviduota, bet, nepaisant to, JAV niekada nepripažino Lietuvos okupacijos ir prievartinio inkorporavimo į Sovietų Sąjungos sudėtį, be to, ir toliau pripažino diplomatinį Lietuvos pasiuntinių ir konsulų statusą.

JAV konsulato kanceliarijos adresas keletą kartų keitėsi – jis buvo įsikūręs ir viešbutyje „Metropolis"; ir Gedimino gatvėje. Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms buvo skiriamas vienas ir tas pats

Šiame pastate veikė net kelių valstybių – Argentinos, Švedijos, Čekoslovakijos diplomatinės atstovybės.

JAV nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras, kurio nuolatinės rezidencijos vieta buvo Rygoje. Ten rezidavę pasiuntiniai periodiškai lankydavosi Lietuvoje, taip pat jie atvykdavo į svarbiausių Lietuvos valstybinių švenčių iškilmes Kaune. Tik 1937 m. Lietuvai buvo skirtas pasiuntinys, rezidavęs Kaune – juo tapo Owen I. C. Norem.

Prisimenamos linksmos ir įdomios istorijos

Ano meto Kaune sklandė linksmos istorijos, atklydusios dar iš nepriklausomybės atgavimo laikų, jos pasiekė ir mūsų dienas. Viena jų 1933 metų laikraštyje „Diena" pasakoja apie JAV diplomatų sutikimą Kaune:

Atvyko Amerikos misija. Kaune subruzdimas. Reikia kuo iškilmingiausiai priimti pasaulio galiūnus. „Metropoly" ruošiamas ištaigingas priėmimas. Ceremonimeisteriu apsiima būti susisiekimo žinybos darbuotojas p. Š. Tuo metu jaunas diplomatas Č. stengias atnaujinti savo anglišką kalbą. Prof. V., nors tuo metu nemėgo, bet užsideda fraką.

Priėmimo metu turi groti orkestras. Suieškomas dabar jau miręs smuikininkas Leškevičius ir įsakoma jam, kad būtinai išmoktų groti Amerikos himną. Bet kur rasti gaidas? Bėgioja muzikantas ir šiaip iškilmių ruošėjų padėjėjai-savanoriai ieškodami amerikoniško himno gaidų. Pagaliau, rodos, Osovskio knygyne randa gaidas, kur pasakyta, kad tai Amerikos giesmė.

– Nu, tai čia ir bus himnas! – nusprendžia muzikantai.

Išmoksta, viskas tvarkoj. Ir štai atėjo svarbusis momentas. Pasigirsta orkestro garsai. Visi lietuviai, dalyvavę iškilmėse, pakyla ir stovi, kol orkestras grojo. Bet… amerikiečiai ramiai sau sėdi, tarp savęs šnekučiuojas.

Skaitytojas jau dasiprotėjo, kad tai nebuvo Amerikos himnas. O būta paprastos dainelės, kuri turėjo apgaulingą vardą: „Amerikos giesmė".

Vatikano nunciatūra į šį pastatą taip ir nespėjo įsikelti.

Pro ano meto žurnalistų akis nepraslydo Sovietų Sąjungos pasiuntinio pirmasis apsilankymas Jungtinių Amerikos Valstijų pasiuntinybėje. Ta pati „Diena" 1934 m. vasario 4 d. numeryje rašė taip: „Šiomis dienomis Kaune buvo atnaujinti rusų amerikiečių santykiai. Prašom skaitytojus per daug nenustebti, žinoma, Roozveltas ir Litvinovas neatvažiavo į Kauną. Bet jų įgalioti ponai – Jungtinių Valstybių chargė d'affaires ir Sovietų polpredas padarė Kaune maždaug tai, kas įvyko Washingtone: draugiškai susitiko Kauno Amerikos pasiuntinybėj, kur pirmą kartą buvo pakviestas Maskvos atstovas Lietuvai.

Šioji sensacija praėjo plačios publikos beveik visiškai nepastebėta. Kauniškiai labai gerai žino, kad Washingtonui atstovauja pas mus mister Statford, o Maskvai p. Karskis. Bet kokie yra jų savitarpio santykiai, tai Kauno publikai didžiausia paslaptis, tokia pat, kaip ir visa, kas surišta su vietinio diplomatinio korpuso gyvenimu.

Name – kelių šalių diplomatinės atstovybės

Apaštališkojo sosto nunciatūros pastatas V. Putvinskio g. 56 pasižymėjo funkcionaliu erdvių išplanavimu, tuo metu tai buvo novatoriškas sprendimas, būdingas žymiausiems modernizmo architektūros pavyzdžiams. Paaštrėjus Bažnyčios ir Lietuvos vyriausybės santykiams, 1931 m. buvo pareikalauta, kad Vatikano nuncijus paliktų šalį. Pastatas 1932 m. buvo išnuomotas ir pritaikytas vaikų ligoninei. 1940 m. į Lietuvą atvyko naujas Vatikano nuncijus, tačiau Lietuvą okupavus Sovietų Sąjungai jis nespėjo įsikurti šiame pastate. Po Antrojo Pasaulinio karo pastate veikė vaikų darželis, nuo 1971 m. – Kultūros skyrius, nuo 1973 m. – Menininkų namai, kurie tebeveikia iki šiol.

Pastate, kur dabar veikia garsusis Antano Žmuidzinavičiaus Velnių muziejus, buvo įsikūręs Švedijos generalinis konsulatas. Pastatas rekonstruotas 1938 m., jame išliko nemažai autentiškų interjero detalių. Konsulato sekretoriumi šiame pastate dirbo žymus Švedijos ir Suomijos rašytojas Henry Parland, miręs nuo skarlatinos vos 22 metų amžiaus ir palaidotas Kaune. Žymiausias jo kūrinys – romanas „Sudužo" 2011 metais išleistas ir lietuvių kalba.

Dabartinis V. Putvinskio 60 namas buvo itin populiarus tarp diplomatų – 1940 m. jame buvo įsikūrusi Argentinos konsulato kanceliarija, 1939–1940 m. – Švedijos konsulato kanceliarija, 1934–1939 m. šio namo trečiame aukšte buvo įsikūrusi Čekoslovakijos pasiuntinybės kanceliarija. Tai 1933 m. vietoj medinio namo pastatytas architekto Broniaus Elsbergo suprojektuotas, notarui Kaziui Škėmai priklausęs namas. Jis buvo išties įspūdingas, pats aukščiausias gatvėje, nes turėjo penkis aukštus ir liftą, kieme buvo suprojektuota oranžerija ir garažai.

Prancūzijos pasiuntinybė veikė V. Putvinskio gatvės 14 name – tai 1926 m. statytas ir to paties V. Landsbergio-Žemkalnio suprojektuotas, Juozui Landsbergiui priklausęs namas. Prancūzijos pasiuntinybės kanceliarija šiuo adresu veikė 1929–1932 m., tačiau Prancūzijos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras šiame name gyveno iki pat 1940 metų.

Japonijos konsulatas veikė Vaižganto gatvės 30 name – čia prieš Antrąjį pasaulinį karą rezidavo Japonijos konsulato (1939–1940) vicekonsulas Chiune (Sempo) Sugihara (1901–1986). 1940 m. liepos – rugpjūčio mėn. šis diplomatas žydų tautybės žmonėms iš Lietuvos, Lenkijos ir net Vokietijos išdavė Japonijos tranzitines vizas, kurios nuo Holokausto išgelbėjo beveik 6000 nekaltų žmonių gyvybių. Prie namo kadaise buvusius vartelius daugelis žydų vadino „Vilties vartais".

„Tikslas – Amerika"

lietuviški židiniai Vidurio Vakaruose

Aistė ir Augustinas Žemaičiai. J. Kuprio nuotr.

Atkelta iš 1 psl.

Visa tai yra skelbiama internete, mat žemėlapis „Tikslas – Amerika" – tai ne tik pažymėti lietuviškų vietų taškai. Jis interaktyvus: spustelėjus ant vietų pele, galima išvysti jų nuotraukas, trumpus aprašus, o paspaudus „Skaityti plačiau" – patekti į internetinės lietuviško paveldo enciklopedijos „Gabalėliai Lietuvos" išsamų straipsnį apie tos vietos lietuvišką paveldą.

2018 m. ekspedicija truko 25 dienas – vietoje pernykščių 16. Didesnio finansavimo dėka (prie Lietuvos Vyriausybės kanceliarijos prisijungė ir kai kurie JAV lietuviai) atsirado galimybė kiekvienai vietai skirti daugiau laiko. Be to, priešingai nei „Tikslas – Amerika 2017", „Tikslas – Amerika 2018" buvo įrašinėjami videointerviu su JAV lietuviais ir jie šiuo metu rodomi LRT laidoje „Pasaulio lietuvių žinios". Taip pat ne kartą atokesnėse vietose, kur gyvena daugiausiai pirmosios bangos lietuvių palikuonių, jie turėjo ne mažiau klausimų "Tikslas – Amerika" komandai nei ji jiems; pavyzdžiui, Westville (Illinois) į susitikimą su „Tikslas – Amerika" komanda atėjo apie 40 žmonių, klausinėjo ne tik apie JAV lietuvių paveldą, bet ir apie Lietuvą. „Tikslas – Amerika" komanda dažnam buvo reta galimybė prisiliesti prie savo protėvių šalies.

Iš viso „Tikslas – Amerika" žemėlapyje po šių metų ekspedicijos pažymėta 550 lietuviško paveldo vietų. Ekspedicijos pradžioje dalyvius kamavo intriga, ar pagal lietuviškų vietų skaičių Illinois aplenks Pennsylvaniją. Vis dėlto neaplenkė: Pennsylvanijoje „Tikslas – Amerika" tokių vietų atrado 148, Illinois – 131. Kitos valstijos nuo šių dviejų smarkiai atsiliko: trečiasis – Massachusetts su 52 vietom, ketvirtas – Michigan su 49, penkta – New Yorko valstija su 42.

Tiesa, tarp miestų, kaip ir galima tikėtis, Čikaga (su priemiesčiais) pagal lietuvišką paveldą pirmauja JAV – Čikagoje pažymėti 98 objektai. Tačiau didžiausias lietuviškų vietų telkinys vis dėlto – Pennsylvanijos Anglies regionas, kur lietuviai kėlėsi dar nuo ~1865 m. Ten iš viso pažymėtos 104 lietuviškos vietos. Tarp miestų toliau rikiuojasi New Yorkas (39) ir Pittsburghas (27).

Pagal pažymėtų vietų tipą daugiausiai yra paminklų ir atminimo lentų lietuviams (134) ir lietuvių bažnyčių bei koplyčių (132). „Tikslas – Amerika" pažymėjo ir 62 lietuvių kapines, 52 lietuvių namus/klubus, 32 lietuviškai pavadintas JAV vietoves, 31 žymaus lietuvio kapą.

„Tikslas – Amerika" projekto tikslas – žemėlapyje sužymėti visas kriterijus atitinkančias lietuviško paveldo vietas. Deja, informacija apie jas pasiskirsčiusi labai netolygiai. Kaip parodė ir šių metų misija, yra visai pamirštų lietuviškų vietų, kurias pavyko atrasti tik vargais negalais: niekur neaprašytas atminimo lentas lietuviams, mišku užaugusias ir erkėm užėjusias lietuvių kapines. Gali būti, kad kažkiek vietų lankytuose regionuose dar „neatrasta", todėl „Tikslas – Amerika" vadovas Augustinas Žemaitis kviečia jam rašyti apie tokias vietas el. paštu augustinas.zemaitis@gmail.com ir žemėlapis bus papildytas.

Tam, kad objektas būtų pažymėtas, reikia nurodyti tikslią jo vietą. Kriterijus atitinka daugelis nekilnojamų objektų, turinčių lietuviškų detalių. Tačiau norėdami, kad projektas netaptų begalinis, „Tikslas – Amerika" autoriai nežymi pavienių nežymių lietuvių kapų, lietuvių projektuotų/statytų/turėtų namų (jei lietuviška istorija neatsispindi pastato fasade, kertiniame akmenyje ir pan.), taip pat privačiose erdvėse esančių, viešai neprieinamų objektų.

Kituose „Draugo" numeriuose – daugiau pasakojimų iš „Tikslas – Amerika 2018" ekspedicijos bei aprašų apie tai, kiek ir kokio lietuviško paveldo yra išlikę.

Tarp įdomesnių ir netikėtų istorijų:

*Kaip po 5 m. „Tikslas – Amerika" pagaliau įminė paslaptį vien lietuvių kalba parašytos atminimo lentos Detroito centre, apie kurią nežinojo kalbinti lietuviai; *Kaip atrodo namas Clevelande, kur žuvo Antanas Smetona, ir jo kapas; *Kodėl Spring Valley lietuvių kapines „Huffington Post" įrašė tarp baisiausių Illinois kapinių ir ką apie tai mano vietos lietuviai; *Kaip lietuviškas tradicijas išlaiko lietuvių klubai, tarp kurių narių nebelikę nė vieno lietuvio; *Kas lietuviško išlikę vieninteliame JAV krašte, kur lietuviai masiškai atvyko ne triūsti fabrikuose, o dirbti žemę (Custer, Michigan). Ir daug kitų.

Projekto rengėjų inf.

LIETUVA IR PASAULIS

Parengė Vitalius Zaikauskas

Vyriausybė keičia tris ministrus

Vilnius (ELTA) – Vyriausybės vadovas Saulius Skvernelis pranešė keičiąs tris ministrus: aplinkos ministrą Kęstutį Navicką, švietimo ir mokslo ministrę Jurgitą Petrauskienę bei kultūros ministrę Lianą Ruokytę-Jonsson.

Premjeras pabrėžė, kad yra sričių, kuriose jis, kaip vyriausybės vadovas, norėtų matyti didesnį proveržį, dinamiką bei ryžtą.

Pasak S. Skvernelio, naujiems postūmiams reikalingos naujos jėgos.

Švietimo ir mokslo ministrė J. Petrauskienė pabrėžė, kad ji buvo pakviesta dirbti atsakingą darbą ir po dešimtmečio stagnacijos ji stengiesi pakeisti situaciją. Bet pati ministrė pasitraukti nežadėjo.

Kultūros ministrė sakė, kad premjero kvietimas pasitraukti buvęs netikėtas. Aplinkos ministras irgi pažymėjo, kad didžiausias nepasitikėjimas buvo ne iš vyriausybės, o iš Seimo.

„Žinia taip pat buvo netikėta, priešprieša su Seimu natūraliai randasi. Vadovauju ministerijai, kuri iš principo yra laikoma trikdžiu verslui", – sakė K. Navickas.

Emigrantai pervedė 1 mlrd. eurų artimiesiems

Vilnius (LRT radijas) – Europos Sąjungos statistikos tarnyba skelbia, kad į Lietuvą iš užsienio pernai pervesta per milijardą eurų. Pinigų siuntų skaičius paauga prieš didžiąsias šventes, nes tuomet emigrantai pradeda aktyviau remti gimtinėje gyvenančius artimuosius.

Anot Eurostato, į Lietuvą iš užsienio pernai pervesta 1 milijardą 100 milijonų eurų. Užpernai šis skaičius buvo šiek tiek mažesnis. Manoma, kad nemažą dalį šios sumos perveda užsienyje gyvenantys Lietuvos piliečiai. Jungtinės Karalystės Lietuvių Bendruomenės pirmininkė Dalia Asanavičiūtė sako, kad kai kurie emigrantai Lietuvoje gyvenantiems artimiesiems skiria ir trečdalį gaunamo atlyginimo.

Anot D. Asanavičiūtės, emigrantų perlaidos suaktyvėja prieš Kalėdas ir Velykas. Nemažą dalį šios sumos sudaro parama Lietuvoje esantiems vaikų namams ir skurstantiems padedančioms organizacijoms.

Rasti mistinės reformatų bažnyčios pamatai

Vilnius (BNS) – Reformatų parke Vilniuje kasinėjimus ir tyrimus atlikę archeologai aptiko mistine vadinamos XVII amžiaus pirmos pusės reformatų bažnyčios, dviejų koplyčių ir konsistorijos pastato liekanas. Dėl šių atradimų sustabdyta aikštės rekonstrukcija.

Vilniuje, Reformatų parke, netikėtai atrasti mistinės bažnyčios pamatai. Made in Vilnius nuotr.

„Šiaurės vakarinėje dalyje vienoje iš perkasų aptiktas mūras, kuris nesirišo su jokiais kartografiniais planais ir buvo netoli kapinių ribos. Didžiausia tikimybė, kad tai – buvusios bažnyčios (reformatų) pamatai", – sakė archeologas Justinas Račas.

Pasak jo, medinės bažnyčios pamatai – svarbiausias atradimas, nes ji neužfiksuota jokiuose kartografiniuose žemėlapiuose, būtent dėl šios priežasties šią bažnyčią galima vadinti mistine. Bažnyčia minėta tik rašytiniuose šaltiniuose, jos atrasti archeologai nesitikėjo ir, kaip sako patys, ieškojo „aklai".

„Netikėta, kad mes ją radome. Pirmą kartą paminėta ta bažnyčia XVII amžiaus pirmoje pusėje", – teigė archeologas.

Kol kas rastas tik vienas mistinės reformatų bažnyčios kampas, trūksta dar trijų, tačiau, pasak archeologo J. Račo, galima nuspėti jos dydį.

„Pagal pamatų liekanas, ji galėjo būti tikrai nemaža, mes aptikome vieną iš kampų, orientuotą šiaurės rytų kryptimi, pakankamai tiksliai atitinka tą orientaciją", – teigė J. Račas.

Archeologai iškasinėjo ir ištyrė iš viso apie 130 kvadratinių metrų plotą. Perkasose aptikti Šreterių ir Vinholdų šeimų koplyčių pamatai, taip pat – milžiniško L formos konsistorijos pastato pamatai. Abi koplyčios buvo mūrinės, jos nugriautos sovietmečiu.

J. Račas teigia, kad šie pastatai užfiksuoti ir pažymėti ne viename žemėlapyje, todėl juos tikėtasi rasti.

„Tie atradimai buvo tikėtini, nes mes žinojome, kad jie dar po Antrojo pasaulinio karo stovėjo, yra net nuotraukos išlikusios, jie tik paskui buvo nugriauti, tai tos medinės bažnyčios pamatai yra didžiausias atradimas", – sakė J. Račas.

Darbus ketinama baigti kitų metų pavasarį.

Sutarė dėl povandeninio paveldo apsaugos

Vilnius (BNS) – Vilniuje keturių valstybės institucijų atstovai pasirašė sutartį dėl povandeninio paveldo apsaugos.

Bendradarbiauti saugant povandeninį kultūros paveldą sutarė Kultūros paveldo departamentas (KPD), Lietuvos kariuomenė, Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir Lietuvos transporto saugos administracija.

Į Lietuvos kultūros vertybių registrą šiuo metu įtraukta 17 povandeninio kultūros paveldo objektų, 12 iš jų yra Baltijos jūroje, penki – ežeruose. Tai nuskendusių ir sudužusių laivų liekanos Baltijos jūroje, Luokesų senovinės polinės gyvenvietės, Trakų senamiesčio bei Platelių senovinio tilto liekanos.

Baltijos jūros dugne yra kur kas daugiau nuskendusių objektų, turinčių istorinę ir kultūrinę reikšmę.

Britanijoje įvyks antras „Brexit" referendumas?

Londonas (BNS) – Didėjant nežinomybei dėl „Brexit", Didžiojoje Britanijoje daugėja vilčių, kad bus surengtas antras referendumas dėl šalies narystės Europos Sąjungoje (ES), tačiau yra ir didelių kliūčių – nuo datos pasirinkimo iki teisinių sunkumų abiejose Lamanšo pusėse.

Premjerei Theresa May sunkiai sekasi įtikinti britų įstatymų leidėjus per gruodžio 11 dieną numatytą balsavimą parlamente pritarti jos suderėtai ir prieš savaitę ES vadovų oficialiai patvirtintai „Brexit" sutarčiai.

Kol kas neaišku, kas bus, jei, kaip daugelis mano, sutartis bus atmesta. Vis dėlto antro referendumo šalininkai mano, kad tai atvertų galimybę pakviesti britus pagalvoti dar kartą, ar jie nori išstoti iš ES.

Opozicinės partijos, kuri iki šiol nepareiškė tvirtos nuomonės šiuo klausimu, parama yra itin svarbi, siekiant surengti naują referendumą.

Leiboristų atstovas finansų klausimams John McDonnell suteikė vilčių, kad partijos vadovybė gali būti linkusi palaikyti tokią idėją. Šis politikas pareiškė, kad leiboristai „neišvengiamai" pritars antram referendumui, jei nepavyks pasiekti pirmalaikių parlamento rinkimų.

Dar labiau tokias viltis sustiprino Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Donald Tusk. Per Didžiojo dvidešimtuko (G-20) viršūnių susitikimą Buenos Airėse jis pareiškė, kad jei britų parlamentas atmestų išstojimo iš ES sutartį, liktų tik dvi galimybės: jokio susitarimo arba jokio „Brexit".

Prancūzija svarstys įvesti nepaprastąją padėtį

Paryžius (ELTA) – Prancūzija svarstys įvesti nepaprastąją padėtį, siekiant užkirsti kelią didžiausių riaušių per pastarąjį dešimtmetį pasikartojimui. Pasak vyriausybės atstovo spaudai Benjamin Griveaux, vyriausybė ragina taikius protestuotojus sėsti prie derybų stalo.

Visoje Prancūzijoje jau dvi savaites protestuojama prieš vyriausybės planus pakelti akcizo mokestį degalams. Worship Media nuotr.

Gruodžio 1 dieną grupės kaukėtų jaunų vyrų su metaliniais strypais ir kirviais kėlė neramumus Paryžiuje, padeginėjo automobilius ir pastatus.

Paklaustas apie galimą nepaprastosios padėties įvedimą, jis patikino, kad prezidentas, premjeras ir vidaus reikalų ministras susitiks ir aptars visas galimas priemones. „Akivaizdu, vyriausybė neleis, kad kiekvienas savaitgalis taptų smurto ritualu", – tikino B. Griveaux.

Protestai visoje Prancūzijoje prasidėjo lapkričio 17 d. Protestuotojai blokavo kelius į parduotuves ir gamyklas visoje šalyje.

Rusija vėl bandė kištis į JAV rinkimus

Los Angeles (ELTA) – Jungtinių Valstijų gynybos sekretorius Jim Mattis pareiškė, esą Rusija bandė kištis į JAV vidurio kadencijos rinkimus praeitą mėnesį, taip pat kaip 2016 m., kai šalies prezidentu tapo Donald Trump.

„Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas vėl bandė įsikišti į mūsų rinkimus lapkritį, matome jų pastangas paveikti rinkimus", – sakė Pentagono vadovas.

„Jų veiksmai, kuriais jie bando suardyti demokratinius procesus, turi būti sustabdyti. Mes padarysime viską, kad apsaugotume mūsų šalies demokratiją", – tikino J. Mattis.

J. Mattis pareiškimai pasirodė po to, kai D. Trump staiga atšaukė susitikimą su V. Putinu G20 šalių viršūnių susitikimo metu. D. Trump, susitikimą atšaukė dėl Rusijos karinės intervencijos į Ukrainą.

JAV atidės naujus tarifus Kinijai

Buenos Aires (BNS) – Jungtinės Valstijos gruodžio 1 dieną paskelbė, jog per nekantriai lauktą viršūnių susitikimą su Kinija sutiko 90-čiai dienų atidėti naujus muitų tarifus, kad abi šalys turėtų laiko tartis.

Toks pareiškimas buvo padarytas po prezidentų Donald Trump ir Xi Jinping vakarienės Didžiojo dvidešimtuko (G-20) viršūnių susitikimo Buenos Airese kuluaruose, abiem šalims siekiant užbaigti prekybos karą.

Baltieji rūmai paskelbė, kad nuo sausio 1-osios turėjęs įsigalioti muitų padidinimas nuo 10 iki 25 proc. 200 mlrd. dolerių (apie 176 mlrd. eurų) vertės Kinijos prekėms bus atidėtas 90-čiai dienų.

Kremlius tikisi V. Putino ir D. Trump susitikimo

Buenos Aires (ELTA) – Kremlius tikisi, kad JAV ir Rusijos prezidentų Donald Trump ir Vladimiro Putino susitikimą pavyks surengti iki kito G20 šalių viršūnių susitikimo Japonijoje kitų metų birželį – cituojamas Rusijos prezidento patarėjas Jurijus Ušakovas.

D. Trump atšaukė planuotą susitikimą su V. Putinu G20 viršūnių susitikime Argentinoje dėl Rusijos vaidmens Ukrainos kare. Nepaisant atšaukto susitikimo, D. Trump ir V. Putinas trumpai pasikalbėjo neformaliai.

Kremliaus patarėjas J. Ušakovas žurnalistus tikino besiviliantis, kad abu lyderiai gali susitikti netrukus.

J. Ušakovas pareiškė, kad G20 viršūnių susitikimas Japonijos Osakos mieste kitų metų birželį gali būti viena iš susitikimo vietų.

Mirė buvęs JAV prezidentas George H. W. Bush

G. H. W. Bush, 41-asis JAV prezidentas, vadovavęs šaliai 1989–1993 m. ir prisimenamas pirmiausiai kaip padėjęs Amerikai užbaigti Šaltąjį karą, lapkričio 30 d. mirė savo namuose Houstone, apsuptas šeimos narių ir artimų draugų.

1991 metų gegužės 8 dieną tuometinis JAV prezidentas G. H. W. Bush priėmė trijų Baltijos valstybių vadovus. Nuotraukoje užfiksuotas G. H. W. Bush ir V. Landsbergio sveikinimasis. Kęstučio Jankausko (ELTA) nuotr.

Buvusio JAV prezidento palaikai pašarvoti Kapitolijuje, o palaidotas jis bus Texas, A&M University, kuriame yra jo biblioteka ir muziejus, teritorijoje. Tik keliais mėnesiais anksčiau, balandį, mirė G. H. W. Bush žmona, pagarbą pelniusi buvusi pirmoji šalies ponia Barbara Bush. Su šia, anot Prezidento, „mieliausia moterimi pasaulyje" jis išgyveno 73 metus. Mirdamas paliko penkis vaikus ir 17 vaikaičių. Šeštasis vaikas, dukra Robin, mirė nuo leukemijos prieš savo ketvirtąjį gimtadienį.

G. H. W. Bush buvo vienos iškiliausių Amerikos politinių dinastijų patriarchas. Vienas jo sūnus, George W. Bush, prezidentavo 2001–2009 m., o kitas – buvęs Floridos gubernatorius Jeb Bush – 2016-aisiais siekė tapti Respublikonų partijos kandidatu į prezidento postą.

1990 metų gruodžio 10 dieną Baltuosiuose rūmuose su tuometiniu JAV vadovu 40 minučių kalbėjosi Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis (k). Eltos nuotr.

G. H. W. Bush gimė 1924 m. birželio 12 d. Miltono mieste Massachusetts valstijoje, turtingoje Naujosios Anglijos politinėje dinastijoje. Per Antrąjį pasaulinį karą jis atidėjo savo studijas ir karjerą, kad įstotų į JAV karines jūrų pajėgas. Septintajame dešimtmetyje G. H. W. Bush pasuko į politiką. Jis buvo išrinktas į JAV Atstovų rūmus, dirbo Washingtono pasiuntiniu Kinijai, Centrinės žvalgybos valdybos (CŽV) direktoriumi. 1981-aisiais tapo Prezidento Ronald Reagan viceprezidentu. 1988 m. priėmė Respublikonų partijos kvietimą tapti kandidatu į prezidentus ir lengvai įveikė demokratą Michael Dukakis.

41-asis JAV prezidentas 1989 m. paskelbė „naująją pasaulio tvarką", vedusią prie didžiulį sukrėtimą sukėlusio Sovietų Sąjungos subyrėjimo. Jis taip pat subūrė precedento neturėjusią 32 šalių koaliciją, 1991-aisiais įveikusią Irako autoritarinį lyderį Saddam Hussein, bet jo nenuvertusią. Tačiau jo karinis įsiveržimas Vidurio Rytuose tapo tolesnio chaoso tame regione šaukliu. Prezidento pareigas G. H. W. Bush ėjo tik vieną kadenciją. 1992 m., ekonomiką ištikus nuosmukiui, jis pralaimėjo rinkimus demokratui Bill Clinton. Vėliau aštuoneriems metams Baltuosius rūmus užėmė jo sūnus G. W. Bush. Jiedu tapo antraisiais tėvu ir sūnumi, dirbusiais JAV prezidento poste. Baigęs prezidento kadenciją G. H. W. Bush sutelkė dėmesį į filantropinę veiklą.

Daugelis pasaulio lyderių pareiškė užuojautą dėl 41-ojo JAV prezidento mirties. Dauguma lyderių, planuojama, dalyvaus laidotuvėse, taip pat ir dabartinis JAV prezidentas Donald Trump su žmona Melania. Nors respublikonų prezidentai D. Trump ir G. H. W. Bush buvo itin skirtingi ir gana dažnai nesutardavo, D. Trump išreiškė pagarbą buvusiam prezidentui, sakydamas, kad jis „įkvėpė ištisas kartas šaliai pasišventusių amerikiečių". D. Trump gruodžio 5 d. paskelbė nacionaline gedulo diena.

Gilią užuojautą 41-ojo JAV prezidento šeimai ir amerikiečiams pareiškė 87 m. buvęs Sovietų Sąjungos lyderis Michailas Gorbačiovas, įvardijęs, kad George H. W. Bush atliko itin svarbų vaidmenį baigiant Šaltąjį karą ir pavadinęs jį „tikru partneriu". Abu lyderiai atliko istorinį žingsnį 1989 m. Maltos viršūnių susitikime paskelbę Šaltojo karo pabaigą. Tai įvyko praėjus kelioms savaitėms po Berlyno sienos griūties.

Tuometinėje Rytų Vokietijoje užaugusi kanclerė Angela Merkel sakė, kad jei G. H. W. Bush nebūtų spaudęs Vokietijos susivienyti 1990-aisiais, ji tikriausiai niekuomet nebūtų tapusi savo šalies vadove.

Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė sakė, kad Lietuva galėjo atsiremti į tvirtą Prezidento petį savo Nepriklausomybės aušroje ir jį atsimins kaip vieną svarbiausių draugų. Tai buvo principingas politikas, kuris jautė pareigą ginti saugumą ir laisvę. D. Grybauskaitės teigimu, pats patyręs Antrojo pasaulinio karo sunkumus, G. H. W. Bush kovojo prieš diktatūrą ir agresiją, jis nelaukė pasaulinės taikos, o pats ją kūrė.

Buvęs valstybės vadovas Vytautas Landsbergis sako, kad velionio Jungtinių Valstijų prezidento G. H. W. Bush pozicija buvo lemianti Lietuvai atkuriant ir įtvirtinant nepriklausomybę. „Jeigu mes nebūtume turėję tos paramos, tai nežinia kuo būtų pasibaigęs sovietų įsitikinimas, kad mes amžinai priklausome imperijai", – sakė V. Landsbergis.

„Man (sovietų vadovas Michailas) Gorbačiovas asmeniškai į akis sakė – 'užmirškit tą savo nepriklausomybę, niekas jūsų nepalaiko, o mes jums niekad neleisim'. Man taip neatrodė. Ir vis dėlto ne jo pusėje buvo tiesa", – kalbėjo V. Landsbergis. Jo teigimu, tuo metu lietuviai norėjo tvirtesnės JAV paramos nepriklausomybei, bet Washingtoną varžė kiti tarptautiniai klausimai.

„Mus palaikė. Ne taip, kaip mes būtume norėję, kartais ir pykome, kad per mažai palaiko, bet aš dabar labai gerai suprantu ir Prezidentą George Bush, ant kurio pečių gulėjo didžiulė pasaulinė atsakomybė, santykiai su Sovietų Sąjunga, nusiginklavimo dalykai, tarptautiniai konfliktai, čia pat ir Persų įlankos karas. Jį turėjo ir varžyti ta atsakomybė. O mes gynėme savo tiesą ir savo laisvės reikalą", – sakė V. Landsbergis.

Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius pareiškė: „Netekome didžio žmogaus ir Lietuvos draugo, svariai prisidėjusio prie mūsų šalies nepriklausomybės ir Sovietų Sąjungos žlugimo."

Parengė **Vitalius Zaikauskas**

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS
INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
Tel. 331-221-9004

AKIŲ LIGOS

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarti galima angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

ADVOKATAI

Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos susitarus

PAS MUS IR APLINK MUS

Šiandieną Illinois valstija švenčia 200-ąjį gimtadienį. Ilgiausių metų!

■ **Jaunimo centro tradicinis pokylis vyks** gruodžio 9 d. 2:30 val. p. p. Jaunimo centro didžiojoje salėje (5620 S. Claremont Av., Chicago, IL. 60636). 1:30 val. p. p. Jėzuitų koplyčioje bus aukojamos šv. Mišios už gyvus ir mirusius jėzuitus bei centro rėmėjus. Informacija tel. 708-447-4501 (Milda Šatienė), 312-493-8754 (Viktorija Šileika).

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo** bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL) gruodžio 9 d. 10 val. r. švęsime antrąjį Advento sekmadienį. Eucharistijos šventimą atnašaus kun. Gediminas Keršys. Galėsite įsigyti pašventintų kalėdaičių savo Kūčių stalui.

■ **Gruodžio 16 d., sekmadienį, po 10 val**. ryto lietuviškų šv. Mišių Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje Brighton Parke vyks suneštinis Kalėdinis pobūvis. Maloniai visus kviečiame.

■ **Tradicinės Čikagos ateitininkų Kūčių** šventė įvyks gruodžio 22 d., šeštadienį, 4 val. p. p. Ateitininkų namuose, Lemonte. Agapė prasidės šv. Mišiomis, kurios atliks ir sekmadienio pareigą. Raginame svečius paskubėti registruotis – vietų likę nedaug, o neužsiregistravusių negalėsime priimti dėl vietos stokos. Daugiau informacijos suteiks Ona Daugirdienė tel. 630-325-3277 (n.), 630-400-1302 (m.) arba el. paštu: odaugirdas@hotmail.com.

■ **Gruodžio 23 d., sekmadienį, po 11 val.** r. šv. Mišių maloniai visus kviečiame prie bendro Švč. Mergelės Marijos Gimimo parapijos Kūčių stalo. Kartu giedosime Kalėdines giesmes. Kaina suaugusiems – 20 dol., vaikams iki 10 metų – nemokamai. Vietas užsisakyti iki gruodžio 17 d. tel. 773-776-4600 (Audra).

www.draugas.org

„Draugo" laikraščio leidybos išlaidoms sumažinti aukojo:

145 dol. Auris Jarašūnas, Los Angeles, CA.

100 dol. Lietuvių Bendruomenė Marquette Park, Chicago, IL.

50 dol. Rom Kilikauskas, Springfield, VA; John Labanauskas, St. Pete Beach, FL; Richard Klementavičius, Gulf Breeze, FL; Regina S. Hobson, Flossmoor, IL; Walter Barkauskas, Whitestone, NY; Liuda Butikas, Plainfield, IL; Aldona Venk-Venckūnas, Santa Monica, CA; Nida Petronis, Willowbrook, IL; Roma Krusinskas, Churchville, PA.

Nuoširdžiai dėkojame už Jūsų paramą.

Aldona Šmulkštienė, gyvenanti **Chicago, IL,** dar metams pratęsė „Draugo" ***garbės prenumeratą*** ir paaukojo 150 dol. laikraščio leidybos išlaidoms sumažinti. Nuoširdžiai dėkojame, kad skaitote mūsų laikraštį ir dosniai jį remiate.

Aldona Simonaitis, garbės prenumeratorė, gyvenanti Rockford, IL, pratęsė dar metams laikraščio ***garbės prenumeratą.*** Nuoširdžiai dėkojame, kad skaitote mūsų laikraštį.

Romualdas Kriaučiūnas, gyvenantis Lansing, MI, dar metams pratęsė ***garbės prenumeratą***. Nuoširdi padėka už spausdinto žodžio išsaugojimą išeivijoje.

Džiugas Dirmantas, garbės prenumeratorius, gyvenantis **Chicago, IL,** dar metams pratęsė laikraščio ***garbės prenumeratą*** ir paaukojo 150 dol. laikraščio leidybos išlaidoms sumažinti. Pagarba ir padėka už jūsų paramą.

Pasidalinkite nuomone
facebook
www.facebook.com/draugolaikrastis

Lietuvos eglės rikiuojasi į grožio konkursą

Pagrindinė Lietuvos eglė suspindo Vilniaus širdyje – Katedros aikštėje.

Kalėdos – jau visai čia pat, šventinė nuotaika jaučiama visoje Lietuvoje. Gruodžio 1 dieną, šeštadienio vakarą, didžiausi šalies miestai nėrė į kalėdinių renginių sūkurį, o pagrindinėse miestų aikštėse sužibo gražiosios eglutės. Visos tviskančios, kerinčios ir atimančios žadą. O kuri gražiausia?

Eglučių žiebimo maratonas dar nesibaigia – šią savaitę į jį įsijungs ir kiti šalies miestai. O internete jau kyla aistros – internautai vienas egles giria, kitas peikia, piktinasi ir svarbiausia – balsuoja už pačią gražiausią Lietuvos 2018 metų Kalėdų eglę. Kuri surinks daugiausiai balsų?

Kauno eglutės šakas dengia „sniego debesys".

Rokiškio menininkai šiais metais nusprendė nustebinti miestelėnus ir sukūrė kalėdinę eglę iš medinių lentų. Ją puošia 300 medinių paukštukų. Ši eglė skirta garsiojo rokiškėno medžio skulptoriaus Liongino Šepkos garbei.

Širvintų eglė savo grožiu pakerėjo daugelį: gražiausios eglės rinkimuose – ji viena iš pirmaujančių.

Panevėžys pirmasis Lietuvoje įžiebė eglutę, kuri stovi Laisvės aikštėje.